

AKTUĀLAS PROBLĒMAS LITERATŪRAS UN KULTŪRAS PĒTNIECĪBĀ

LIEPĀJA 2019

Liepājas Universitāte
Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Kurzemes Humanitārais institūts
LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts
Lietuviešu literatūras un folkloras institūts
Vītauta Dižā universitāte

AKTUĀLAS PROBLĒMAS LITERATŪRAS UN KULTŪRAS PĒTNIECĪBĀ

CURRENT ISSUES IN RESEARCH OF LITERATURE AND CULTURE

Rakstu krājums
Conference Proceedings Volume

24

Liepāja 2019

Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā : rakstu krājums, 24.
Atb. red. Edgars Lāms. Liepāja : LiePA, 2019. 320 lpp. ISSN 2500-9508

Redakcijas kolēģija

Edgars Lāms, Dr. philol., Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes profesors, Kurzemes Humanitārā institūta vadošais pētnieks; redakcijas kolēģijas vadītājs
Zanda Gūtmane, Dr. philol., Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes dekāne un asociētā profesore
Benedikts Kalnačs, Dr. habil. philol., Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošais pētnieks, Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes profesors
Ieva Kalniņa, Dr. philol., Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes profesore
Juris Andrejs Kastiņš, Dr. habil. philol., Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes profesors, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Ģermānistikas nodaļas viesprofesors
Anda Kuduma, Dr. philol., Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes asociētā profesore, Kurzemes Humanitārā institūta pētniece
Skaidrīte Lasmane, Dr. phil., Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo un politisko pētījumu institūta vadošā pētniece
Laura Laurušaite, Dr. hum., Lietuvas Literatūras un folkloras institūta pētniece (Lietuva)
Liene Lauska, Dr. phil., Insbrukas Medicīnas universitātes Vispārējās un sociālpsihiatrijas klīnikas zinātniskā līdzstrādāniece (Austrija)
Aurelija Mīkolaitīte, Dr. philol., Kauņas Vītauta Dižā Universitātes docente (Lietuva)
Ilze Stīkāne, Dr. philol., Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Skolotāju izglītības nodaļas profesore
Pāvels Štolls, Dr. philol., Prāgas Kārļa Universitātes Filozofijas fakultātes Letonikas pētnieks, lektors (Čehija)
Rita Treija, Dr. philol., Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošā pētniece

Visi krājuma raksti ir anonīmi recenzēti

Redaktora priekšvārdu angļu valodā tulkojis **Renārs Voicēhovičs**
Redaktore **Anīta Helviga** un **Sigita Ignatjeva**
Vāka dizaina autors **Uldis Baltutis**

Redaktoru piezīme

Rakstu kopsavilkumi svešvalodā publicēti autoru iesniegtajā redakcijā.

Editors' note

Summaries in foreign languages are published in the versions submitted by the authors.

Redakcijas kolēģijas adrese

Liepājas Universitātes Kurzemes Humanitāris institūts
Kūrmājas prospekts 13, Liepāja LV-3401
Tālrunis 63454183, e-pasts balti@liepu.lv; khi@liepu.lv

SATURS

Edgars Lāms

Literatūra un kultūra laikmetu krustcelēs
Redaktora ievadvārds 7

Literature and Culture at the Crossroads of Eras
Editor's Preface 9

Literatūra, laikmets, personības

Pauls Daija

Kristofs Harders, Gustavs Bergmanis un
„Vidzemes kalendārs” 18. gadsimtā
Christoph Harder, Gustav Bergmann and
“The Almanac of Vidzeme” in the 18th Century 12

Juris Andrejs Kastiņš

Friča Bārdas romantisma koncepts
The Concept of Romanticism by Fricis Bārda 28

Manfredas Žvirgždas

Maironis Among the Founders of Independent State:
a Poet in the Political Conferences
Maironis starp neatkarīgās valsts veidotājiem:
dzejnieks politiskajās konferencēs 34

Dalia Pauliukevičiūtė

Reading Marija Ivanauskaitė-Lastauskienė's Novel
“Lights and Shadows” as Sensation Fiction
Marijas Ivanauskaites-Lastauskienes romāns
„Gaisma un ēnas” kā jutekliskā literatūra 50

Elena Baliutyte-Riliškienė

“Soviet Discourse” and Modernism in Eduardas Mieželaitis' Work
„Padomju diskurss” un Eduarda Mieželaiša daiļrades modernisms 62

Gintarė Bernotienė

Theonymia: a Dotted Line of Metaphysics in Lithuanian Poetry
of the 1960s
Teonīmija: metafizikas punktētā līnija 20. gadsimta 60. gadu
lietuviešu dzejā 72

Latviešu literatūras process 20. gadsimta otrajā pusē un 21. gadsimtā

Krista Anna Belševica Literārs teksts kā nacionālās identitātes performācija: Ernesta Aistara daiļrade Literary Text as a Performance of National Identity: Fiction of Ernest Aistars	91
Liene Lauska Zeltīte Avotiņa: daiļuma meklētāja dzīvē un dzejā Zeltīte Avotiņa: the Beauty Seeker in Life and Poetry	105
Anda Kuduma Apokalipse Paula Bankovska prozā Apocalypse in Pauls Bankovskis' Prose	117
Artis Ostups Rēgs, fotogrāfija un atbildība Paula Bankovska romānā „18” Specter, Photography and Responsibility in Pauls Bankovskis' novel “18”	133
Edgars Lāms Īsprozas ceļi un strupceļi 21. gadsimta latviešu literatūrā The Roads and the Dead Ends of Short Prose in the 21 st Century Latvian Literature	145
Bārbala Simsone Latviešu humoristiskā fantastika 1960–1990 Latvian Comic Science Fiction 1960–1990	153
Kultūrprocesi: folklorā un mitoloģijā	
Ieva Ančevska Augu dziedinošo īpašību raksturojums latviešu dziedāšanas tradīcijā Characterization of the Plant Healing Properties in the Latvian Healing Traditions	165
Sandis Laime Ziemeļvidzemes spīganu tradīcija Spīgana Tradition in Northern Vidzeme	177

Kultūrprocesi: teātra māksla

Zane Radzobe, Marita Zitmane Vīrišķā un sievišķā tēla analīze sociālās vides kontekstā Mišela Velbeka romāna „Pakļaušanās” Alvja Hermaņa iestudējumā. Semiotisko kodu un interviju analīze The Image of Masculinity and Femininity in the Context of Social Environment in Alvis Hermanis' Staging of Michel Houellebecq's Novel “Submission”. The Analysis of Semiotic Codes and Interviews	196
Vēsma Lēvalde Teātris tehnoloģiju laikmetā. Digimodernisms un teātra teksts Theatre in the Age of Technologies. Digimodernism and the Theatre Text	205
Kultūrprocesi: literatūra, mūzika, kino	
Anna Strode Antīkās reminiscences latīņu okacionālajā dzejā Rīgā Ancient Reminiscences in the Latin Occasional Poetry in Riga	215
Ilze Stikāne Brīdinošo stāstu tradīcijas atbalsis latviešu dzejā bērniem 19. gadsimtā un 20. gadsimta otrajā pusē Repercussions of the Cautionary Tales' Tradition in Latvian Poetry for Children in the 19th Century and Second Half of the 20 th Century	229
Olga Senkāne Mefistofelis pret Erotu jeb nepieciešamības un brīvības demarkācija Raiņa dzejā Mephistopheles Against Eros, or the Demarcation of Freedom and Necessity in Rainis' Poetry	239
Velga Vēvere Traces: Baltic Intellectuals in Northfield (USA) Pēdas: baltiešu intelektuāļi Nortfildā (ASV)	259

Anna Strode

ANTĪKĀS REMINISCENCES
LATĪŅU OKAZIŅĀLAJĀ DZEJĀ RĪGĀ
ANCIENT REMINISCENCES
IN THE LATIN OCCASIONAL POETRY IN RIGA

Kopsavilkums

Līdz ar protestantu reformāciju 16. gadsimta pirmajā pusē arī Livonijā sāka ienākt Eiropas humānisma strāvojumi, kas mijiedarbībā ar vēsturiskiem un reliģiskiem notikumiem aktivizēja intelektuālo dzīvi un radīja labvēlīgu vidi literatūras attīstībai: dzejnieki humānisti Rīgā sāka sacerēt dzejas darbus latīņu valodā, kuru vidū ievērojama vieta ir 17. gadsimtā radītajai okazionālajai dzejai.

Rakstā „Antīkās reminiscences latīņu okazionālajā dzejā Rīgā” aplūkota 17. gadsimtā Rīgā sacerētā kāzu (*epithalamium, ὑμῆναος/hymenaeus, carmen nuptialis* u. c.) un piemiņas dzeja (*epicedium, epitaphium, carmen funebris, carmen lugubris*), pievēršot uzmanību tajā ietvertu antīko sižetu un tēlu poētikai.

Rakstā īsi raksturoti okazionālās dzejas sacerēšanas pamatprincipi pēc itāliešu humānista Jūlija Cēzara Skaligera (*Julius Caesar Scaliger*, 1484–1558) darba „Septiņas poētikas grāmatas” (*Poetices libri septem*, 1561). Vispirms analizēta kāzu dzeja un tajā biežāk pieminēto antīko dievu un dievību tēli, to nozīme, kā arī novērotās izmaiņas salīdzinājumā ar antīkajiem oriģināliem. Pēc tam analogā veidā analizēta arī piemiņas dzeja.

Raksta mērķis ir iepazīstināt ar okazionālās dzejas specifiku un rosināt lasītāju un pētnieku interesi par līdz šim neapzināto un neapgūto kultūrvēsturisko mantojumu, piedāvājot autores veiktus daudzveidīgus dzejas rindu pirmtulkojumus (parindeņus).

Raksturvārdi: okazionālā dzeja, kāzu dzeja, piemiņas dzeja, Rīga, latīņu valoda, 17. gadsimts.

Summary

Soon after the Protestant Reformation took place in Livonia in the 16th century, the currents of European humanism came to Livonia. As a result of the historical and religious impact, the level of education increased enabling environment for the development of literature. Soon, int. al. 17th century texts, occasional poetry in Latin written by the humanists of Riga started to appear.

In the article “Ancient Reminiscences in the Latin Occasional Poetry in Riga” nuptial (*epithalamium, ὑμῆναος/hymenaeus, carmen nuptialis*, etc.) and funeral (*epicedium, epitaphium, carmen funebris, carmen lugubris*) poetry written in Riga in the 17th century is described paying attention to its poetics of the ancient plots and characters.

In the article, the basic principles one must take into account in composing occasional poetry are described, based on the book “Seven Books on Poetry” (*Poetices libri septem*, 1561) written by Italian humanist Julius Caesar Scaliger (1484–1558). At the beginning, nuptial poetry and the characters of ancient gods and deities included in it, their meaning and changes of their functions are analysed. Then the funeral poetry is analysed analogously.

The aim of the article is to explore the specific features of occasional poetry and to capture readers’ and researchers’ interest in the previously undiscovered cultural

**Kultūrprocesi:
literatūra, mūzika, kino**

heritage. The translations of occasional poetry included in the article are made by the author.

Keywords: occasional poetry, nuptial poetry, funeral poetry, Riga, Latin, 17th century, Riga.

Rīgā atstāts bagātīgs apjoms netulkotu un nepētītu dzejas darbu latīņu valodā. Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas (LUAB) Rokrakstu un reto grāmatu nodaļā (RN) atrodas ap 350 kāzu dzejoļu un vismaz 215 piemiņas dzejoļu no 17. gadsimta, no tiem izvēlēti raksturīgākie ar antīko mītu ietvērumu. Raksta mērķis ir rosināt lasītāju un pētnieku interesi par līdz šim neapzināto un neapgūto kultūrvēsturisko mantojumu, piedāvājot autores veiktus daudzveidīgus dzejas rindu pirtulkojumus (parindeņus).¹

Uzplaukstot renesanses humānismam, visā Eiropā atdzimst interese par antīko pasauli un literāro mantojumu. Seno grieķu un romiešu teksti tiek no jauna atklāti, studēti, atjaunoti un interpretēti, bet idejas un vērtības – asimilētas. Svarīga kļūst arī antīko tekstu labošana, imitēšana (*imitatio*) un vēlme rakstīt latīņu vārsmas labā klasiskā stilā (Mann 2004, 12). Humānisma ietekmē rakstnieki arvien vairāk pievēršas daiļliteratūrai, pārņemot citur Eiropā raksturīgās tendences. Līdzīgi kā Vācijā, arī Livonijā dzīvojošie vācu literāti, sacerot okazionālo dzeju², dažādos ģimenes svētkos vai nozīmīgos notikumus apsveic gan sabiedrībā pazīstamas personas, gan kolēģus. Starp šiem apsveikumiem ir arī 17. gadsimtā latīņu valodā sacerētā kāzu un piemiņas dzeja, kas ietverta vai nu okazionālās dzejas krājumos ar nosaukumu „*sylvae/silvae*”, vai arī iespiesta atsevišķi.

Renesanses autori okazionālās dzejas sacerēšanā izmantoja teorētiku norādītos tematus (*τόποι*), līdzības, epitetus, tradicionālos laba vēlējumus, ierastās stratēģijas un tehnikas (Greene 1957, 218–219). Viens no nozīmīgākajiem teorētiskajiem avotiem bija itāliešu humānista Jūlija Cēzara Skaligera (*Julius Caesar Scaliger*, 1484–1558) darbs „Septiņas poētikas grāmatas” (*Poetices libri septem*, 1561).

J. C. Skaligers, balstoties uz sengrieķu rētoru darbiem³, tajā izklāsta dzejas sacerēšanas pamatprincipus un piedāvā bagātīgu ilustratīvā materiāla

¹ Tulkšanā izmantota vārdnīca: Veitmane, K., Čerfase, L., Novickis, H., Apīnis, A. *Latīņu-latviešu vārdnīca*. Rīga : Latvijas Valsts izdevniecība, 1954.

² Okazionālā dzeja atzīmē īpašus dzīves notikumus – kāzas (*epithalamion*), nāvi (*epicedium*), dzimšanu (*genethliacon*), jubileju, zinātniskā grāda iegūšanu, grāmatas publikāciju, ceļojuma sākumu (*propemptikon*) u. c. – estētiski paceltā vai pompozā valodā. Ikviens okazionāls dzejolis pieder pie veltījuma dzejas, tomēr ne katrs veltījuma dzejolis ir okazionāls dzejolis, t. i., sarakstīts kādam notikumam.

³ Darbā iekļauta informācija no Menandra Rētora (*Μένανδρος Ρήτωρ*, ap 3. gs.) traktāta „Par epideiktiskajiem [tekstiem]” (*Περί επιδεικτικῶν*) nodaļas „Par epitalāmiju” (*Περί επιθαλαμίου*) un „Par guldišanu” (*Περί κατευναστικῆς*), Pseudodionīsija (*pseudo-Dionysius/Διονύσιος*) darbā „Rētorikas māksla” (*Τέχνη ῥητορικῆ*) ietvertās nodaļas

klāstu, lai autoriem būtu iespējams kompozīciju variēt un piemērot apstākļiem, kā arī izvairīties no gadījumiem, kad vairāki autori savus veltījumus raksta par vieniem un tiem pašiem tematiem. Sniedzot padomus par mītu izmantošanu dzejā, J. C. Skaligers norāda, ka autoram ir svarīgi būt radošam un, sekojot paraugiem, jāatrod atšķirīgs vai mazāk zināms skatpunkts. Viss zināmais šķiet mazāk ievērojams, tāpēc tas vai nu jānorāda īsi, vai jānoklusē (Scaliger 1594, 382–385). Tādējādi, lai sacerētu dzeju, autoram jābūt izglītotam: pirmkārt, labi jāpārzina antīkā literatūra, lai to varētu veiksmīgi imitēt, otrkārt, jāpārzina gan antīko autoru, gan savu laikabiedru dzeja, lai zinātu, kuri mīti pieminēti retāk. Attiecīgi arī adresātam jābūt izglītotam, jo tikai tā ir iespējams novērtēt dzejoļa originalitāti un smalko atdarināšanas mākslu.

Mīta ietvērums dzejā atkarīgs arī no autora reliģiskās pārliecības. Autori, kuri ir izteikti kristietības pārstāvji, no antīko mītu ietvēruma dzejā vairāks – Rīgas Akadēmiskās ģimnāzijas teoloģijas profesora, reizē arī Doma baznīcas mācītāja un Vidzemes superintendenta Hermaņa Samsona (*Hermann Samson*, 1579–1643) dzejā sengrieķu un romiešu dievi pieminēti pavisam reti. Turpretim Rīgas Akadēmiskās ģimnāzijas dzejas un rētorikas profesora Johana Brēvera (*Johann Brever*, 1616–1700) dzeja bagātīgi piesātināta ar dažādu dievu un dievību pieminējumiem (gan sengrieķu dieviem, gan romiešu analogiem).

Kāzu dzeja

Līdzīgi kā mūsdienās kāzu svinībām tiek sacerēti kāzu pantiņi gan kā veltījums jaunajam pārim, gan viesu apdziedāšanai, tiek izdotas kāzu avīzes vai sagatavotas lapiņas ar dziesmu vārdiem, kāzu dzeju un skaitāmiem pantiņiem, tā arī 17. gadsimtā kāzu dzeja bija viens no svinību elementiem vai nu kāzu mielasta laikā, vai kādā citā brīdī, piemēram, starp dejām. Kāzu dzeja – saukta par epitalāmiju (*epithalamium*), himeneju (*ὕμναιος/hymenaeus*) vai par kāzu dziesmu (*carmen nuptialis*) – kopš grāmatu iespiešanas mākslas iedibināšanas paliek par piemiņu ikviena dižciltīga un ievērojama vīra kāzām.

Autori apzinājās kāzu dzejas žanru kā poētisku materiālu kopumu, kas pats par sevi ir juceklīgi savīts aizguvumos un atvasinājumos. Lai arī 17. gadsimtā Livonijā dominēja kristietība un antīkajiem dieviem Rīgas iedzīvotāji netic, autori seko Eiropas humānistu tradīcijām un piemin gan antīkos dievus, gan mītus.

„Kāzu [runas sacerēšanas] metodika” (*Μέθοδος γαμηλιῶν*) un „Epitalāmija [sacerēšanas] metodika” (*Μέθοδος επιθαλαμίου*), kā arī Himērija (*Ἱμέριος*, ap 315–ap 386) devītajā runā (*Oratio IX*) ietvertais teorētiskais izklāsts par epitalāmija uzbūvi; šī kāzu runa noder kā uzskatāms piemērs teorētiku ieteikumu realizēšanai.

Kļūvis par saprātīgas un likumīgas mīlas simbolu, sengrieķu kāzu dievs Himenajs tika piesaukts reizēs, kad kristiešu dzejnieki vēlējās norādīt uz laulības vēlamību, pareizību un likumību. Novēlot jaunajam pārim veiksmīgu kopdzīvi, vienkopus tiek piesaukti arī dievi, kuru funkcijas atšķiras tikai niansēs. Dzejā piesaukta romiešu mīlas dieve Venera un sengrieķu dieve Afrodīte, romiešu iekāres, erotiskas mīlas un valdzinājuma dievs Kupidons un sengrieķu mīlas un iekāres dievs (Kupidona analogs) Erots. Piesaukta arī ar ģimenes dzīvi saistītā sengrieķu dieve Hēra un romiešu dieve Junona, ar gudrību saistītā sengrieķu dieve Atēna un romiešu dieve Minerva, kā arī sengrieķu daiļuma dievības Haritas un Iekāres vai Jautrības personifikācija. Lai dažādotu dzejā piesaukto dievu un dievību vārdus, autori nereti piemin viņu epitetus – sengrieķu dieviete Afrodīte nereti saukta arī par Kiprīdu un Kitērieti, Atēna – par Pallādu, bet gaismas dievs Apollons – par Foibu. Antīkajā pasaulē tika uzskatīts – ja kāds no dieviem nebija klāt, tad attiecīgā dieva aizbilstamajā dzīves sfērā bija sagaidāmas nelaimes, tāpēc arī 17. gadsimta dzejā tiek piesaukta visu dievu klātbūtne. Līdzās vēlamo dievu klātbūtnei bieži pieminēta arī sengrieķu strīdus dieve Erida, par kuru norādīts, ka viņas klātbūtne nedz kāzās, nedz arī vēlāk nav vēlama.

Daļai no pieminētajiem antīkajiem dieviem un dievībām senatnē piešķirtās funkcijas 17. gadsimta latīņu kāzu dzejā ir mainītas, tāpēc, lai šīs izmaiņas varētu iezīmēt izteiksmīgāk, analizējot kāzu dzeju, rakstā tuvāk aplūkotas sengrieķu dieves Atēna, Hēra, Afrodīte un to analogi romiešu mitoloģijā – Minerva, Junona un Venera.

Dieviete Atēna (romiešiem Minerva) sengrieķu mitoloģijā ir debesu valdnieka Zeva un gudrības dievietes Metīdas meita. Antīkajā pasaulē, kā norāda dievietes vārds, Atēna bija Atēnu pilsētas aizstāve. Viņa bija kara un gudrības dieviete. Renesanses laikā tiek uzsvērta dievietes aizbildniecība par saprātu un spriešanas spējām. Itāļu neoplatonisma filozofs Marsīlio Ficīno (*Marsilio Ficino*, 1422–1499) māca: „Tā kā Atēna pati radusies no Zeva (vai Jupitera) galvas, viņa atbild par intelektu un augstākajam cilvēka spējām.” (Earls 1987, 216)

17. gadsimta latīņu kāzu dzejā Atēna var būt pieminēta gan saistībā ar līgavaini, gan ar līgavu. Runājot par līgavaini, visbiežāk uzsvērts, ka līgavaiņa tikumu dēļ Atēna viņam ir devusi labas prāta spējas un no tā izrietošo godu. Atēna māca vīrus un ļauj piekļūt dievišķām zināšanām:

*Mentem Castalio perfudit nectare Pallas;
Linguam Castalio perfudit nectare Suada.* (Acclamationes 1636, [24])

*Pallāda ar Kastalija⁴ nektāru ir pārņēmusi prātu;
Pārlicināšana ar Kastalija nektāru ir pārņēmusi mēli.*

Ar šīm dzejas rindām Rīgas pilsētas ārsts un fiziķis Nikolajs fon Lilienavs-Vite (*Nicolaus Wite von Lilienau*, 1618–1688) filozofiski vēsta, ka, sekojot Pallādai jeb gudrības dievietei Atēnai un dzerot Kastalija nektāru, t. i., gaismas dieva un mākslas aizbildņa Apollona un mūzu⁵ avota ūdeni, cilvēka prātam kļūst pieejamas dievišķas zināšanas – tiecoties pēc gudrības (Pallādas), cilvēks izglītojas, un tikai tad, kad dažādas zināšanas un prasmes ir pietiekamā daudzumā, iespējams būt spēcīgiem runas prasmē (vai jebkurā citā izvēlētajā nozarē).

Antīkajā laikmetā cilvēki pielūdza katru dievu un dievību, lai gūtu labvēlību to aizbilstamajās jomās. Renesanses laikā ir mainījusies reliģija – antīkie dievi literatūrā pārsvarā pieminēti kā konkrētu vērtību atainojoši simboli. Gadsimtu gaitā mainījušies arī cilvēka uzskati – ja agrāk, lai apgūtu kādu prasmi, bija jāpielūdz un labvēlīgi jānoskaņo atbildīgais dievs vai dievība, tad tagad „Atēna” jeb gudrība ir atslēga uz visām zināšanām:

Edocuit Pallas carmen cantare venustum [..]. (Bellaria 1645, [22–23])

Pallāda ir iemācījusi dziedāt piemīlīgu/šķīstu dziesmu [..].

Kā tas redzams Johana Benkendorfa (*Johannes Benckendorff*) dzejas rindā, lai iemācītos skaisti dziedāt, vairs nav jāpiesauc mūzas.

Runājot par līgavu, Atēna tiek pieminēta nevis saistībā ar zināšanām, kas iegūstamas universitātē (piemēram, runas māksla, filozofija, astronomija), bet gan ar rokdarbiem. Ja par līgavu saka, ka viņa ir ievērojama Pallādas (Atēnas) mākslā, tā ir norāde, ka līgava labi māc vērpēt un aust.

Hēra (romiešu Junona) sengrieķu mitoloģijā ir titāna Krona un Rejas meita. Viņa ir laulības un precēto sieviešu aizbildne. Hēras vīrs ir viņas brālis debesu valdnieks Zevs, Hēra ir viņa pēdējā sieva un tādēļ tiek saukta par debesu karalieni. Kā vienu no viņas rakstura iezīmēm antīkajā pasaulē piemin greisirdību par Zeva ārļaulības sakariem un atriebību pret viņa ārļaulības bērniem. Arī renesanses laikā dzejnieki viņu attēlo kā dievieti, kurai laulības dzīvē svarīga uzticība. Hēra rūpējās, lai tiktu noslēgta likumīga laulība, lai starp vīru un sievu būtu saskaņa un dzimumsakari

⁴ Kastalījs – gaismas dieva un mākslas aizbildņa Apollona un mūzu avots pie Parnasa kalna, Delfu tuvumā (Griekijā).

⁵ Sengrieķu mitoloģijā pieminētas 9 mūzas: Kalliope – episkās dzejas un daiļrunas mūza; Eiterpe – liriskās dzejas un mūzikas mūza; Klio – vēstures mūza; Erato – mīlas dziesmu mūza; Melpomene – traģēdijas mūza; Polihimnija – svētās dzejas un himnu mūza; Terpsihora – deju un kora dziesmu mūza; Talija – komēdiju un pastorālās dzejas mūza; Urānija – astronomijas mūza.

notiktu tikai laulības ietvaros. Ja vīrietim attiecībās ar sievieti nav nolūka veidot laulības saites, paredzamas Hēras dusmas.

Cita Hēras funkcija ir rūpēties par sievietes auglību un pēcnācēju radīšanu. Sasaistot mītisko materiālu ar astroloģiju, astronomiju un laika ritumu, dzejas un rētorikas profesors J. Brēvers dzejolī līgavainim Kristoforam Rīgemanim (*Christophor Rigemann*) ne tikai novēl radīt bērnus, bet arī norāda laiku, kad tie varētu būt gaidāmi:

Semper ut augetur sponsa decora tibi:

Et Junonis opem Junonis mense reverso

Obtestata tibi germina laeta ferat. (Epithalamia in festivam 1636, [12])

Lai aizvien tev daiļā līgava pieņemas kuplumā:

Un Junonas mēnesim atgriezoties, tev atnes

Junonas ražu – lūgtās, priecīgās atvases.

K. Rīgemanis ar Helēnu salaulājies 29. augustā, attiecīgi pirmās atvases varētu būt gaidāmas jau Junonas mēnesī, t. i., jūnija sākumā. Šeit autors demonstrējis savu daiļrunas mākslu un zināšanas – dzejā veiksmīgi apvienojis trīs aspektus: pieminējis Junonu kā laulības aizgādni, pieminējis Junonas bagātības jeb ražu, t. i., bērnus, un pieminējis Junonas mēnesi – jūniju.

Atbilstoši kāzu dzejas tematikai visbiežāk kāzu dzejā pieminēta mīlas dieviete Afrodīte (romiešu Venera), kura pēkšņi iekvēlina mīlā un novērš prātu no studijām. Autori viņu sauc par maigo mīlu māti (*Venus tenerorum mater amorum*) un saka, ka dieviete ir tā, kas līgavainim dod jaunavu. Jo labvēlīgāk viņa ir noskaņota, jo labāka (t. i., skaistāka, godājamāka un tikumīgāka) līgava tiek dota. Līdzās šādam Afrodītes labvēlības un piešķirto dāvanu (līgavas, abpusējas mīlas) pieminējumam dzejā izteikts arī nosacījums labas līgavas saņemšanai. Martins Karhofs (*Martin Charchoff*) raksta: „Ikviens, kurš ir šķīsts, sev piesaista šķīstu laulāto” (*Castus, eho, castam jungat sibi quisq; maritam*) (Festivae 1635, [5]).

Par vislaimīgāko vīru var uzskatīt to, kuram labvēlīgas ir visas trīs dieves. Tad līgavainis iegūst tādu līgavu, kā apraksta Andreass Dimbodijs (*Andreas Dimbodius*). Dzejolī tikumu mīlošais Johans Georgs Gecelis (*Johann Georg Gezel*) saņem līgavu:

Quae Veneri facie, sapienti mente Minervae,

Junoni similis moribus esse queat. (Honorii 1643, [16]).

Kura Venerai pēc izskata, gudrajai Minervai pēc prāta,

Junonai pēc tikumiem varētu būt līdzīga.

Līdzīgi kā antīkajā pasaulē attēlots Atēnas, Hēras un Afrodītes strīds par to, kura ir vislabākā, tā arī 17. gadsimta dzejā tiek pieminēti šo dieviešu strīdi. Rīgas Akadēmiskās ģimnāzijas ētikas un fizikas profesora Johana

Hēfelna (*Johann von Höveln*, 1601–1652) un Katrīnas Braueres (*Catharina Brauer*) kāzām Johans Gampers (*Johann Gampfer*) velta izvērstu dzejoli „Pallādas, Junonas un Veneras strīds” (*Dissidium Palladis, Iunonis & Veneris*), kurā apspēlē mītu par Parīda tiesu; atšķirībā no ierastā mīta varianta⁶, dzejoļa centrā ir nevis sieviete (Trojas Helenu), bet vīrietis – šajā gadījumā līgavainis. Dzejoli Minerva, Junona un Venera ir iekarsušas strīdā par to, kurai līgavainis pieder jeb, precīzāk, kurai Dievei Hēfelna raksturs un ikdienas darbi ir atbilstošāki.

Dzejolī uzskatāmi parādītas dieviešu īpašības un pārstāvētās jomas: Pallāda dižojas ar mūzu spēku un izglītotas sirds mākslām, ar kurām ir aplacījusi jaunekli jau no mazotnes; Junona saka, ka Hēfelns ir Atala⁷ stāvokļa cienīgs, viņa apsola lielas bagātības un Hebras⁸ bagātīgo lozi. Venera pieaicina par tiesnesi Dēlas dievu (Apollonu) un turpina diskusiju, apgalvojot, ka Hēfelnam jābūt viņas, jo par tādu to padarīs valdzošā Bauda, pateicoties kurai sieva un vīrs dodas kopīgā gultā. Kad katra dieve ir izteikusi savu viedokli, galavārdu saka Apollons. Viņš nolemj, ka Hēfelns dažādos likteņu griežos piederēs katrai no dievēm – Junona lai dod mantu, Pallāda lai atbalsta studijas ar izcilas mākslas spēku, bet laulības augļus, pēcnācēju, lai sagādā svētības devēja Venera. Šādi katrai Hēfelns būs savs (Epithalamia in honorem [b. g.], [6–8]).

Atšķirībā no pazīstamā antīkā mīta varianta J. Gampers dzejolī ir iekļauta tiešā runa – detalizēti aprakstīts, ko katra no dievēm saka un ar kādām emocijām reaģē uz citu dieviešu teikto. Dzejolī atspoguļota gan antīkajā pasaulē bieži pieminētā Junonas piepūšanās dusmās, gan dažādu pretargumentu izteikšana, lai vājinātu citu dievju solīto labumu nozīmību. Pavisam citādāks ir arī strīda rezultāts – ja antīkajos tekstos strīdā varēja uzvarēt tikai viena, tad šajā dzejā tiek pieļauts kompromiss – atšķirīgos dzīves posmos Hēfelnu piešķirt katrai no dievēm. Autors atzīst, ka katra no tām – izglītība, pārticība, mīlestība – ir svarīga. Salīdzinājumā ar citu 17. gadsimta kāzu dzeju te vērojamas nelielas atšķirības. Visbiežāk dzejā kā ģimenes aizgādne, kas nodrošina arī pēcnācēju radīšanu, pieminēta Junona, bet analizētajā dzejolī kā svētības devēja, kas nesīs pēcnācējus, nosaukta Venera.

⁶ Kādā mīta variantā vēstīts: pēc tam, kad ģimenes aizgādne Hēra (Junonas analogs) apsola trojietim Parīdam varu, bet gudrības dieviete Atēna – uzvaru, mīlas dieviete Afrodīte atraisīja savu tunikas jostu un ļāva tai nokrist. Afrodīte apsolīja Parīdam visskaistāko no mirstīgajām sievietēm, un viņš, apburts no viņas ķermeņa skaistuma, strīdus ābolu pasniedza Afrodītei.

⁷ Attalus – Atals (vairāku Pergamas valdnieku vārds).

⁸ Hebra – upe Trāķijā, tag. Marica.

Piemīņas dzeja

17. gadsimtā Rīgā sacerētā latīņu piemīņas dzeja – epikēdijs (*epicedium*), epitāfijs (*epitaphium*), bērū vai sēru dziesma (*carmen funebris, carmen lugubris*) u. tml. –, veltīta gan ievērojamiem un sabiedrībā nozīmīgiem vīriem, gan viņu sievām un pārīgi aizgājušajiem bērniem. Veltīto dzejoļu skaits un apjoms tieši saistīts ar adresāta kolēģu un draugu loku, dzīves laikā gūtajiem panākumiem un devumu sabiedrībai. Vienai personai dažkārt veltīti vairāki piemīņas dzejas iespieddarbi: LUAB RN Vidzemes superintendenta H. Samsona piemīņai atrodami saglabājušies četri atšķirīgi dzejas iespieddarbi (darbu kopējais apjoms ir 72 lpp).⁹

Arī piemīņas dzejā raksturīgi humānistu laikam mēdz būt piesaukti antīkie dievi, dievības un mūzas, kas varētu sacerēt sēru dziesmas un aizkustinošas melodijas. Iespēju robežās dzejā pieminēti tēli, kas saistāmi ar adresātu. Piemēram, ja adresāts bijis saistīts ar tieslietām, dzejā pieminēta sengrieķu taisnības dieviete Temīda vai viņas un Zeva meita (arī taisnības dieviete) Astraja, savukārt, ja adresātam piemītušas labas valodu zināšanas, kā tas bija Domskolā rektoram, grieķu valodas profesoram Agejam Frideriki (*Aggaeus Friderici*, 1584–1657), adresāts attēlots kā mūzu mitekļa rota vai iepriecinājums.

Antīkās reminiscences piemīņas dzejā galvenokārt saistītas ar likteni un likteņa dievībām. Līdzīgi kā antīkie autori pauž uzskatu, ka liktenis ir nemainīgs un nenovēršams, tā arī 17. gadsimta dzejā pausts uzskats, ka katram ir nolikta sava miršanas diena un nepielūdzams liktenis. Teologs Mihaels Mejs (*Michael Mej*), meklējot iemeslu tam, kādēļ negaidīti mirst gan jauns, gan vecs, piemin likteņa likumu:

*Cur aequè juvenis cogatur limina mortis
Atq; senex ex improviso scandere? Perstat
Scilicet immotè lex Fati, quae moriendum
Esse sonat cunctis; sint hijuvenesq; senesq.* (Letzte1657, [4])

*Kādēļ vienādi jauns cilvēks un sirmgalvis
tiek negaidīti piespiests (aizvilkt) pārkāpt nāves sliekšņus?
Ir zināms nesatricināmais liktenis, kurš skan,
ka visiem ir jāmirst, lai tie būtu jauni vai arī veci.*

Līdzās liktenim dzejā pieminētas likteņa dievietes no sengrieķu un romiešu mitoloģijas. No sengrieķu mitoloģijas pieminētas moiras (Kloto, Lahese un Atropa) – dievietes, kas ataino cilvēka dzīves gājumu. Antīkajā mitoloģijā pieņemts, ka Kloto, kura tur kodaļu, simbolizē cilvēka sākotni, t. i., piedzimšanu vai cilvēka ķermeņa pirmos dzīves mirklus; Lahesa, kura vērpj un stiepj pavedienu, cik tālu vien var, ir dzīves ritējums un mūža

ilgums; Atropa, kura pavedienu pārgriež, izpostot un iznīcinot abu pārējo moiru darbu, apzīmē dzīves beigas (Brumble 2013, 119). 17. gadsimta piemīņas dzejā vērojamas dieviešu pārziņā esošo pienākumu izmaiņas:

*Qvum minime speras truncabit stamina Clotho
Nec quicquam extremo certius interitu est.* (Monodia 1636, [6])

*Kloto pārgriežīs pavedienus, kad tu to gaidi vismazāk,
Neviēns nav zinošāks (drošāks) par galējo aiziešanu.*¹⁰

Konrektora Gregora Eberta (*Gregor Ebertus*) Viņa Karaliskās Augstības (Gustava II Ādolfa) sekretāra Paula Spandko (*Paulus Spandko*) piemīņai veltītajās dzejas rindās redzams, ka Kloto, kas parasti saistāma ar cilvēka dzīves sākumu, pārraujot dzīvības pavedienus, izpilda Atropas funkciju. Ja neiedziļinātos pieejamos dzejas tekstos, tā varētu šķist nejauša kļūda, t. i., dzejoļa autors ir sajaucis māsas vai arī izvēlējis pieminēt dievi pantmēra dēļ: *Kloto* – 2 zilbes, *Atropa* – 3 zilbes. Ja šādu izvēli rosinātu pantmērs, autors būtu varējis noformulēt domu abstrakti un dzejā ietvert leksēmu *moira*, ko arī veido 2 zilbes. Aplūkojot citu Livonijas autoru piemīņas dzeju, redzams, ka arī loģikas un metafizikas profesors Johans Struborgs (*Johann Struborg*, ?–1645) piemīņas dzejā piedēvē šīs pašas darbības Lahesai (*Clotho stamina vitae [...] scidit*) (Monodia 1636, [2]), kas izslēdz kļūdas iespējamību (ja vien kļūdušies nav abi) un liecina, ka uzskati par to, kādas ir konkrēto moiru funkcijas, laika gaitā ir mainījušies.¹¹

Salīdzinoši vairāk pieminētas parkas – likteņa dievju analogs no romiešu mitoloģijas –, neizdalot katru no dievībām atsevišķi (Nona, Decima, Morta). Atšķirībā no likteņa un moiru raksturojuma parkām piedēvētais ir emocionāli smagnējāks: parkas ir nevaldāmas un mežonīgas (*feroces*), tās ir cietsirdīgas (*crudeles*) un tās liedz piedzīvot vecumu (*videre seros dies*):

*Dicite crudeles Parcae, quae tanta libido
Praeclaro fuerat rumpere fila viro.
An vos non movit doctrina, scientia rerum!
An non vos vetuit candor & officium!*

¹⁰ T. i., nevienam nāves stunda nav droši zināma.

¹¹ Arī kāzu dzejā dieviete Atropa netiek pieminēta, turpretim dieviete Lahesa pieminēta vairākārt. Johanna Bonninghauzena (*Johannes Bonninghausen*) kāzu dzejojī Volmāram Rothauzenam (*Wolmar Rothausen*) un Annai (*Anna*) lasāms novēlējums: „Lai Lahese nevar tos salauzt, nedz bezgalīga laika mūžs, / Ka visbeidzot viņi viegli pārspētu pat Piliēša gadus” (*Rumpere quae nequeat Lachesis, nec temporis aetas: / Ut tandem superent Pyljil quoque molliter annos*). Lahesa, kura paņem pavedienu un velk to, ir dzīves turpinājums – dzejoļa fragmentā ietvertais novēlējums „lai Lahese nevar līgavaini un līgavu salauzt” izsaka vēlējumu pārvarēt likteņa lemtās grūtības. (Felici 1639)

⁹ Dzejas iespieddarbi LUAB RN H. Samsona piemīņai: Beatiss 1643; Brauer 1643; Fvnvs 1643; Neniurum 1843.

*Ast scitote modo privastis dum simul ipsum
Viva, vivit adhuc coelica regna colens.
Coelica regna colit bipatentis Rector Olympi
Spiritus requiem dum super astra dedit.* (Monodia 1636, [6])

*Sakiet, cietsirdīgās parkas, kāda tik liela griba
[Jums] bijusi ievērojamam vīram pārraut [dzīvības] pavedienus.
Vai jūs nav aizkustinājusi [viņa] mācība, lietu zināšana?
Vai jūs nav kavējis [tā] spožums un darbs?
Nu, bet ziniet, kamēr esat atņēmušas viņam vien dzīvību, vienlaikus
Dzīvo aizvien viņš, godādams debesu valstību.
Kamēr viņš godā tur debesu valstību, abpus atvērtā Olimpa valdnieks
Dvēselei mieru virs zvaigznēm [tam] piešķīris.*

Aplūkotais Johana Ekhofa (*Johann Eckhoff*) dzejolis sacerēts kā parkām veltīta sūdzība par P. Spandko nāvi. Mainot dzejas izteiksmes veidu (it kā personīgi vērsties pie dievībām, kas atbildīgas par notikumu), autors kāpina dzejoļa emocionālītāti – dzejolī jaušams gan izmisums, gan spīts. Lai arī parkas ir laupījušas cilvēka dzīvību un it kā panākušas savu gribu, liriskais varonis uzstāj, ka mirušais savas godbijības dēļ turpina dzīvot debesu valstībā – t. i., viņš norāda, ka parkas nav spējīgas laupīt pilnīgi visu.

Citos gadījumos tiek vienkārši atstāstīti atbilstoši piemeklēti antīkie sižeti. Teodors fon Tīfenbroks (*Theodorus à Tieffenbrock*) Rīgas birģermeistara Lorenca Cimmermaņa (*Lorenz Zimmermann*, 1642–1685) sievas Katrīnas Nordhauzenas (*Catharina Nordhausen*, ?–1654) piemiņai veltītajā dzejolī atsaucas uz mītu par Orfeju un Eiridīki:

*Orpheus Eyrysdīcen suavi modulamine movit,
Reddita ut ex imis superas remearit ad auras:
O mihi fors eadem posset contingere! Vellem
Uxorem revocare Tuam, Proconsul, amara
Quam victam retinet mors, Sed frustrabitur omne
Molimen [...].* (Memoriae 1655, [6–7])

*Orfejs aizkustina Eiridīki ar patīkamo melodiju,
Lai atdota atpakaļ no pazemes atgrieztos virszemē.
Ak, (kaut) tāda pati nejaušība varētu man gadīties!
Es gribētu atsaukt atpakaļ tavu sievu, prokonsul, kuru
uzveiktu skarbā nāve aiztur; bet visas pūles pievil [...].*

Atsaucoties uz mītu par Orfeju un Eiridīki, tiek noklusēts mīta noslēgums. Pazīstamākajā mīta variantā vēstīts, ka leģendārais liras spēlmanis Orfejs pēc līgavas Eiridīkes zaudēšanas ar nimfu un dievu palīdzību devies uz pazemes valstību atgūt zaudēto līgavu. Orfeja mūzikas iespaidā pazemes valdnieku Aīda un Persefones sirdis atmaiga, un viņi piekrita ļaut Eiridīkei atgriezties virszemē ar noteikumu, ka Orfejs,

dodoties prom no pazemes, nedrīkst atskatīties līdz brīdim, kamēr būs nonācis virszemē. Šis noteikums netika izpildīts, tādēļ Orfejs savu līgavu zaudēja uz mūžu. Arī T. Tīfenbroka dzejā lirisko varoni, lai arī tam īpašas spējas nepiemīt, „visas pūles pievil”.

Mītiskā materiāla ietvērumš dzejā saistāms arī ar dzīves attēlojumu. Georgs Zēmans (*Georg Seeman*) mācītāja Heinriha Klainšmita (*Heinrich Kleinschmidt*, 1634–1686) sievas Elizabetas Haltermanes (*Elisabetha Haltermann*, ?–1655) piemiņai veltījis dzejoli, kurā dzīve salīdzināta ar nelaimju virkni:

*Quid vita est, series nisi continuata malorum,
Fluctibus & navis sollicitata maris?
Germinat hinc pastis: ruit illinc horrida Martis
Vis: hic Neptunus claustra subinde ciet:
Aeolus hicq; furens ventis immittit habenas,
Carcere est emissis oppida firma quatit.* (Lacrumae 1655, [2])

*Kas ir dzīve, kā tikai nepārtraukta nelaimju virkne,
ko satrauc jūras bangas un kuģi?
Šeit barībai [labībai] dzen asmus:
No vienas puses gāžas Marsa briesmīgais spēks:
no otras puses Neptūns tūliņ rada šķēršļus:
un tad trakojošs Aiols vējiem,
kas izsprukuši no ieslodzījuma, palaiž vaļā grožus (pavadas),
[un] tricīna stipros cietokšņus.*

Aplūkotajā dzejoļa fragmentā uzrādīta nelaimju virkne, kas šajā gadījumā skar labību: „no vienas puses gāžas Marsa briesmīgais spēks” – kara darbība, kas izposta savā ceļā visu –, „no otras puses Neptūns tūliņ rada šķēršļus” – Jūras dievs sabango ūdeņus, rada plūdus –, „un tad trakojošs Aiols (vēju dievs) vējiem palaiž vaļā grožus” – sākas vētra. Kas gan pēc šādas nelaimju virknes var izdzīvot?

Attēlojot iespējamās dzīves grūtības un pieminot nenovēršamo likteni, autori cenšas mierināt palikušos tuviniekus. Savdabīgi, ka piemiņas dzejā līdzās liktenim pieminētas arī likteņa dievietes, it kā tie būtu divi atsevišķi spēki, lai gan pēc būtības likteņa griba ir viena.

Aplūkotajos kāzu un piemiņas dzejas fragmentos dievi un dievību tēli pieminēti ļoti koncentrēti, tie kļuvuši par dažādas vērtības atainojošiem simboliem un ir kā alūzijas uz citiem tekstiem. Lai arī okazonālajā dzejā ir ietverts bagātīgs mitoloģiskais materiāls un dzejas adresāti, visticamāk, tiek idealizēti, kopumā dzejā jūtama realitātes klātbūtne – dzeja apvieno literatūru un vēsturi, informējot par biogrāfiskiem un vēsturiskiem faktiem. Dzejā ietvertā vēsturiskā informācija un idejas izklāstīšanas veids atspoguļo arī intelektuālās attīstības līmeni attiecīgajā vēstures posmā.

Aplūkote piemēri ir tikainiecīga daļa no bagātīgā netulkoto un nepēfīto tekstu apjoma latīņu valodā, kas atrodas LUAB.

Avoti

Acclamationes 1636 – *Acclamationes votivae sacris nuptiarum viri clarissimi & consultissimi domini Iohannis Flygelii Regij dicasterij aulici Dorpatensis nominati assessoris & officialis regij sponsi, cum nobilissima, lectissimaque virgine Anna, nobilissimi & consultissimi viri Dn. Ioachimi Welling collegij majoris hujus civitatis denati senioris relicta filia sponsa.* Riga : Typis Schroderianis, 1636.

Beatiss 1643 – *Beatiss. exuvias summi viri-theologi M. Hermanni Samsonii, &c. &c. Patroni ac praeceptoris sui benemerentissimi ad beatum corporis portum lugubribus lacrumis comitantur peregrini,* Riga : Excudebat Gerhardus Schröder, 1643.

Bellaria 1645 – *Bellaria melica nuptialibus epulis viri clarissimi, Dn. M. Iohannis Breveri, eloquentiae professoris sponsi, ut & virginis elegantissimae Hedwigis, honoratissimi viri, Dn. Arnoldi Samsonii, collegii Maj. senioris & mercatoris integerrimi, filiae, sponsae, d. VIII. Sept. solemniter ornatis, amicis oblata manibus.* Riga Livonum : expressa typis Schröderianis, 1645.

Brauer 1643 – *Brauer, M. Parentalia admodum reverendo, nobilissimo, excellentissimo, clarissimo viro Dn. M. Hermanno Samsonio: haereditario in Vesten, superattendenti parochiarum per Livoniae districtus regio vigilantissimo: pastori apud Rigenses ad D. Petri primario, ibidemq; SS. Theologiae professori publico, meritissimo perscripta, ceu praeceptoris ac hospiti suo quondam longè carissimo à Michaele Brawero.* Riga Livonum : Typis Gerhardi Schröderi, 1643.

Epithalamia in festum 1636 – *Epithalamia in festum nuptiarum solennitatem clarissimi ac doctissimi viri Dn. Christophori Rigemanni, sponsi, & lectissimae pudicissimae; virginis Helenae, spectabilis ac honesti viri Dn. Everhardi Ringenberg, civitatis Rigensis collegij majoris senioris meritissimi filiae, sponsae. Non tam moris, quam amoris faustiq; ominis ergò scripta, exhibita & decantata, à popularibus & amicis mense August. die 29. Anno 1636.* Riga Livonum : Typis Gerhardi Schröder, 1636.

Epithalamia in honorem [b. g.] – *Epithalamia in honorem nuptiarum excellentissimi, clarissimi, & experientissimi viri Dn. Iohannis Hövel M.D. Collegij; Rigensis professoris eximii, sponsi; & lectissimae, pudicissimae; virginis Catharinae Brawers Michaelis Brawers piae memoriae civis ac pharmacopoei Rigensis filiae, sponsae. Conscripta ab amicis & favoribus.* Riga Livonum : Typis Schroderi, [b. g.].

Felici 1639 – *Felici hymenaeo Paris qua virtutes, qua alias animi corporisq; dotes lectissimi, Dn. Wolmari Rothausen mercatoris in regia Livoniae Metropoli honoratissimi, juvenis undiq; politissimi; sponsi, et Annae Boddeckers virginis lectissimae & pudicissimae spectatissimi & integerrimi viri D. Nicolai Boddeckers tribuni plebis in colleg. Maj. meritissimi, filiae: sponsae, ipso felicit die 14. Januarij Anno 1639. feliciter celebrando votica haec meletemata sacra esse volunt affines, amici.* [Riga] : Ex typographeo Schroderiano. 1639, p. [3].

Fvns 1643 – *Fvns indictivum viri plurimum reverendi, nobilissimi & excellentissimi domini, M. Hermanni Samsonii, hereditarii in Vesten, regii per Livoniam superintendentis, pastoris & professoris in illustri Livonum metropoli primarii, theologi undiquaq; meritissimi, lugubribus lacrimis prosequuntur celebratissimi nominis Samsoniani cultores, amici & discipuli, d. 26. Decembris.* Riga Livonum : Literis Gerhardi Schröderi, 1643.

Festivae 1635 – *Festivae nuptiarum solennitati admodum strenui, clarissimi, virtute bellicâ exercitissimi nobilissimique viri Dn. Antonii de Morie, haereditarij in Lieson, designatae regiae Maj. Suec. Legati militum supremi, fortissimi sponsi, et nobiliss. lectiss. ac pudicissimae virginis Margaretae, viri generosi magnificique; quondam. Dn. Iohannis von Tiesenhausen, haereditarij in Berson, filiae relictae Die 17. Junii Anno Christi Salvatoris 1635. celebrandae gratulantur amici.* Riga Livonum : Literis Gerhardi Schröder, 1635.

Honor 1653 – *Honor exsequialis quò matroniam à virtutibus claram, suisq; charam Annam Buiningiam, rosam nuper certâ spe virescentem ex horto soli, quia soli onerosam, Anno M. DC. XXVIII. d. 29. Novemb. natam, rosam nunc requie vigescentem in hortum poli, quia poli formosam, Anno M. DC. LIII. d. 6. Junii comitantur, vidui, viri reverendi, clarissimi Dn. M. Joachimi Kühnii, pastoris Sabelii vigilantissimi: ut & parentum, coeterorumq; moestorum lacumarum fluctum, animi luctum medentur, amici, fautores, cultores.* Riga : Literis Schroederianis, 1653.

Honori 1643 – *Honori nuptiarum viri clarissimi Dn. Iohannis Georgii Gezelii Wesmaniâ Sueci, Graecae & orientalium lingvarum in incluta Academia Gustaviana, quae est Dorpati Livonorum ad Embeccam, profess. publici, sponsi. Nec non lectissimae pudicissimaeque virginis Gerdrudae Gutheim, viri plurimum reverendi Dn. Petri Arvidi Guthemii, pastoris ad Aedem S. Jacobi vigilantissimi, districtus Rigensis praepositi, nec non Proto-sijnedrij, quod est Dorpati, assessoris dignissimi, filiae sponsae, quae solenni pompâ celebrantur Riga Livonorum die 26. Junij Anni 1643.* Riga Livonum : Literis Gerhardi Schröderi, 1643.

Lacrumae 1655 – *Lacrumae in luctuosissimum excessum, integerrimae Matronae, Elisabethae Haltermanni, viri reverendi admodum clarissimiq; Dn. Heinrichi Kleinschmidii, pastoris & assessoris regii, d. 4. Nov. placidè in Christo denata, supremi honoris & amoris ergo fusae ab amicis.* Riga : Typis Schroederianis, 1655.

Letzte 1657 – *Letzte Ehre, der Viel Ehr- und Tugendsamen Matronen Catharinen Sandt-Foß, Deß in Gott ruhenden Wol-Ehrwürdigen, Achtbahrn und Wolgelehrten Herrn Gregorii Baueri, Weyland Wolverdienten Pastoris zu S. Iohannis nachgelassenen Wittiben, Alß dieselbe den 24. Maji im LXXJ. Jahre ihres Alters beerdiget ward, erwiesen von Nachfolgenden Sönnern.* Riga : bey Gerhard Schröder gedruckt, 1657.

Memoriae 1655 – *Memoriae ac honori nobilissimae multisq; aliis nominibus eminentissimae matronae Catharinae Nordthausen magnifici ac nobilissimi Dn. Laurentii Zimmermanni, consulis senioris in regia patria undiquaqve benemerentissimi, uxoris desideratissimae, d. XX. ex hac mortalitatis sede ad immortalitatem evocate, justa haec vere justa, inter lacrumas solverunt memoriae illius cultores.* Riga : Typis Schroederianis, 1655.

Monodia 1636 – *Monodia ad exequias felicissimae recordationis viri nobiliss. clariss. consultiss. nec non experientiss. Dni Pavli Spandko secretarij, sacrae Regiae Majestatis, fidelissimi ab amicis condolentiae ergò decantata.* Riga Livonum : Typis Gerhardi Schröder, 1636.

Neniarum 1643 – *Neniarum reliquiae in obitum viri – theologi celebratissimi Dn. M. Hermanni Samsonii, hereditarii in Vesten, &c. &c. seriùs transmissae ab amicis.* Riga : Literis Gerhardi Schröderi, 1643.

Literatūra

Brumble 2013 – *Brumble, H. D. Classical Myths and Legends in the Middle Ages and Renaissance: A Dictionary of Allegorical Meanings.* London : Routledge, 2013.

- Greene 1957 – Greene, M. T. Spenser and the Epithalamic convention. *Comparative Literature*, Vol. 9, No. 3, Durham, N. C. : Duke University Press, 1957, pp. 215–228.
- Earls 1987 – Earls, I. *Renaissance Art: A Topical Dictionary*. New York : Greenwood Press, 1987, p. 216.
- Mann 2004 – Mann, N. The origins of humanism. *The Cambridge Companion to Renaissance Humanism*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004, pp. 1–19.
- Scaliger 1594 – Scaliger, J. C. *Poetices libri septem*. [Geneva] : Petrus Santandreasus, 1594.